

DAGKRANT

International Documentary Festival Amsterdam www.idfa.nl 28 november 2005

maandag

Dubbelinterview met regisseurs Raymond Depardon en Kim Longinotto: 'Wij zijn dinosaurussen' Thema: retrospectief National Film and Television School Beaconsfield Burgemeestersdebat over *Street Fight* John Peterson is Farmer John: 'De filmbeelden vervangen mijn echte herinneringen' Kill your darlings: 'Toen ik die scène weglief sneuvelde het hele personage' Hany Abu-Assad in Gesprek van de Dag

Politiek debat over *Street Fight* Dit is niet Amerika

Het ging er ontspannen aan toe tijdens het politieke debat naar aanleiding van *Street Fight*, zondagmiddag in Café Americain. Burgemeester Cohen bewondert vertederd het IDFA-shirtje van een van de jongste aanwezigen, en Ed van Thijn doet een leuke impressie van een Amerikaanse burgemeester op campagne: 'Hi folks, it's me!'

In *Street Fight* rollen twee burgemeesterskandidaten praktisch vechtend over straat. Manipulatie, leugens en bedrog zijn aan de orde van de dag tijdens hun verkiezingsstrijd. Zo'n vaart zal het hier niet lopen, vonden de aanwezige Nederlandse politici. Hoe indringend hij de film ook vond, Job Cohens standpunt over het gekozen burgemeesterschap is er niet door veranderd: 'Wat ik in *Street Fight* heb gezien, is niet nieuw voor me. De verkiezingsstrijd verloopt daar op het scherpst van de snede. Wat ik interessant vond, is hoe de pers er echt bovenop zat, en hoe de politie wordt gebruikt voor de verkiezingsstrijd. Verder was de film erg *good guy, bad guy*. Alhoewel de maker wel zijn best had gedaan om beide kanten te belichten, is hem dat niet helemaal gelukt.'

Ook zijn voorganger Ed van Thijn is door de uitwassen in *Street Fight* niet afgeschrikt van het gekozen burgemeesterschap: 'Er is op dat gebied een gigantisch verschil tussen de Verenigde Staten en Europa, en vooral Nederland.'

Boris Dittrich vond de film daarentegen beslist geen reclame voor het gekozen burgemeesterschap. 'Hier zouden we van moeten leren. De film toont aan dat er heel veel goede regels moeten zijn bij dergelijke verkiezingen. Over de fondsenwerving bijvoorbeeld.' (LP)

Foto: Bram Belloni

IDFR? Ally Derks suggereerde grappend een verhuizing naar Rotterdam om het dreigende ruimtegebrek en de financiële situatie van het festival onder de aandacht te brengen bij burgemeester Job Cohen.

PUBLIEKSPRIJS

Dit is de tussenstand van zondag 15.00 uur, gebaseerd op de tot dan toe beschikbare gegevens. Alle documentaires jonger dan een jaar dingen mee. Scores lopen van 1 tot 10.

1	Sisters In Law	9,06
2	Murderball	8,71
3	The Real Dirt On Farmer John	8,68
4	Growing Up With Macbeth - Youngsters In Rotterdam	8,57
5	The Play	8,32
6	Shadya	8,28
7	We Feed The World	8,24
8	Forasteros - People From Another World	8,24
9	Vierka	8,18
10	Forever Yours	8,16
11	Badal	8,14
12	Guerilla Girl	8,13
13	Le Voyage Des Femmes De Zartale	8,11
14	Born In The Ussr: 21up	8,09
15	No Direction Home	8,08
16	49 Up	7,97
17	Hats Of Jerusalem	7,91
18	Reel Paradise	7,91
19	Pickles	7,88
20	Sex Slaves	7,87

Prijswinnende oliepijplijn

The Pipeline Next Door

Vanmiddag om 16.00 uur in City 1 is de eerste vertoning van *The Pipeline Next Door*, een documentaire over het vergeefse verzet van Georgische dorpelingen tegen de plaatselijke aanleg van een geopolitiek gewichtige oliepijplijn. Eerder werd al bekend dat de film van Nino Kirtadze winnaar is van de European Film Academy Documentary Prix Arte, die op 3 december 2005 in Berlijn wordt uitgereikt.

Nieuwe Kossakovsky

Het is niet de eerste keer dat een film van Victor Kossakovsky met gierende banden wordt afgeleverd voor de eerste vertoning. Ook aan *Svyato* werd tot op het laatste moment gewerkt. De nieuwe film van de regisseur van *Tishe!* en *Belovy*, die in 1993 de Joris Ivens Award won, belooft een blik op een tweejarig kind dat voor het eerst zijn eigen gezicht in de spiegel herkent.

Vrouwen debatteren over film

Gelijkheid tussen man en vrouw is voor veel vrouwen nog altijd een droom. Tijdens IDFA 2005 worden diverse films van vrouwen uit niet-westerse landen vertoond, die zich hebben weten los te maken uit vaste patronen die hun ontwikkeling onderdrukken. Onder leiding van Debra Zimmerman (Women Makes Movies) vindt vandaag het debat *Women's Ways of Seeing* plaats. Zij gaat in gesprek met vrouwelijke filmmakers over de specifieke manier waarop zij te werk gaan. En hoe ze ons laten zien dat mannen en vrouwen in vooral agrarische, pre-industriële samenlevingen tegen emancipatie aanlopen. Ma. 14.00 uur, Grote Zaal van de Balie, vrij toegankelijk, voertaal Engels. (MN)

Hany Abu-Assad in Gesprek van de Dag

Ford Transit

Het Gesprek van de Dag gaat over de grenzen tussen feit en fictie, het stokpaardje van Hany Abu-Assad. De Palestijns-Nederlandse filmmaker raakte zelf drie jaar geleden in opspraak wegens het gebruik van geënceneerd materiaal in zijn documentaire *Ford Transit*. De Toptien die hij dit jaar voor IDFA op de rol mocht zetten, staat bol van dergelijke grensgevallen. Genoeg stof voor een eerlijke discussie. Vandaag vanaf 22.00 uur in Hotel American.

FORUM begint • Vandaag begint het driedaagse FORUM, een markt waarop filmmakers en hun producenten geld zoeken voor nieuwe projecten. Draai voor meer info deze *Dagkrant/Daily* om.

Madonna wil regisseren • De documentaire *I'm Going to Tell You a Secret* door Jonas Åkerlund, over de concerttour van Madonna in 2004, heeft haar zo geïnspireerd dat ze nu zelf – net als echtgenoot Guy Ritchie – wil gaan regisseren. 'Ik ben erg geïnspireerd door het maken van deze film', aldus 47-jarige ster tegen de BBC, 'De volgende keer zou ik het graag zelf doen.'

Lounge • Er is Lounge in de Salon. De dagelijkse dj's draaien vanaf 23:00 uur een ontspannen set voor late gasten. Zoals vanavond PR Soundsystem en morgen Midnight Cowboy.

Debat Filmbank • Regisseurs uit het Filmbank-programma *Let's You and Him Fight* proberen onder leiding van filmjournalist Dana Linssen (*NRC Handelsblad*, *de Filmkrant*), de kloof tussen de kunstwereld en de filmwereld te overbruggen. Met Herman Theissen (*Massacre*), Annik Leroy (*Cell 719*) en Hito Steyerl (*November*).
Beaconsfield • Om 15.00 uur in de Salon in de Balie een presentatie van Filmschool Beaconsfield. Meer in het thema-artikel op pagina 11.

‘Wij zijn dinosaurussen’

Kim Longinotto's *Sisters in Law* opende donderdag het festival, van Raymond Depardon is tijdens IDFA een voorproefje te zien van een groot retrospectief in het Filmmuseum. Twee documentairegiganten aan één tafel.

Depardon wordt afgeleverd door zijn producent, geluidsvrouw en echtgenote Claudine Nougaret, en wenst een half uur later weer opgehaald te worden. Hij is moe. Longinotto stuift een paar keer voorbij op zoek naar haar afspraak, groet vriendelijk terug als we haar aanspreken, maar moet snel door. In de haast stoot ze een vaasje bloemen om over de tafel waarop Depardon zijn fotocamera heeft uitgesteld. Dan kunnen we haar aanklampen, dit is meneer Depardon en wat wil ze drinken. Ze kennen elkaars werk natuurlijk? Er volgen excuses van beide kanten: sorry, nee, nooit wat gezien, ik hoopte dat je dat niet zou vragen.

Beiden hebben films gemaakt over de rechtsgang. Longinotto's films spelen meer in een morele context, die van Depardon in een institutionele. Depardons observerende benadering geeft de kijker een gevoel van afstand, waar Longinotto je achterlaat met een strijdbaar gevoel van betrokkenheid.

Longinotto: 'We filmen maar met z'n tweetjes, de geluidsvrouw en ik, onze samenwerking is als een geruisloze machine. We spreken nooit Engels terwijl we in een land aan het filmen zijn waar ze een andere taal spreken, we verstoren de omgeving niet. Sommige filmploegen zetten iemand in een stoel waar hij normaal nooit in zit voor een beter plaatje, of halen hele daken van huizen in Afrika om meer licht te krijgen, en dat merk je. Ik wil dat het voor de kijker voelt alsof hij er zelf bij staat.'

Depardon: 'Het juridisch systeem in Frankrijk laat zich moeilijk filmen: het is verboden. Toen ik tien jaar geleden *Délits flagrants* (1994) maakte, was daar zeven jaar onderhandelen aan voorafgegaan. Uiteindelijk mocht ik de zittingen *en profil* filmen. Ik filmde één kader: de rechter of de aanklager aan één kant en de beklagde aan de andere. Door die opstelling creëer je gelijkheid tussen institutie en aangeklaagde burger. En de geluidskwaliteit was heel goed, waardoor je vergeet dat je van de zijkant kijkt.'

Longinotto: 'Geluid is essentieel. Mary Milton, mijn geluidsvrouw, had voor *Sisters in Law* vier microfoons. Bij veel documentaires tegenwoordig is er maar één persoon die camera en geluid doet. Dat zou niet kunnen voor een film in de rechtszaal.'

Depardon: 'Voor de *Dixième chambre* (2004) had Claudine dertien microfoons, en een nieuwe recorder, met acht sporen! Het geluid in de rechtszaal is het ingewikkeldst, je mag de beklagden namelijk geen microfoon omspelden. De vooruitgang van de documentaire zit volgens mij in de vooruitgang van het geluid.'

Longinotto, in het Frans nu: 'Oh, daar ben ik het helemaal mee eens! Dat moet ik Mary vertellen!'

Depardon: 'Ik vroeg aan Claudine: "Wat is de allerbeste microfoon, die je aan de president zou geven? Die wil ik voor deze dieven." Je moet de miserabelen niet nog meer misère geven.'

Depardon filmt *losers*, Longinotto winnaars.

Longinotto: 'Nou... De vrouwen in *Divorce Iranian Style* (1998) verliezen hun zaak. Het voelt alleen alsof ze winnen. De mannen hadden wettelijk, maar niet emotioneel de macht. Maar ik vertel graag een verhaal waarin de zwakken winnen, inderdaad. Kleine verhalen die universeel zijn. Ik wil het publiek meenemen op een emotionele reis, waarbij ze het gevoel hebben: dat kon mijn tante zijn, of mijn zusje. Ik wil mensen dichtbij mijn onderwerp brengen. En het geluid is de hartslag van de film, die maakt dat je die nabijheid voelt.'

Depardon: 'Geluid maakt ook het verschil tussen een film en een reportage. Ik ben fotograaf en cineast, maar ik offer het beeld op voor het geluid als het moet. Als ik esthetische plaatjes wil schieten, maak ik wel foto's.'

Longinotto: 'Een regisseur als Lars von Trier wil door zijn stijl zijn films een meer documentairegevoel geven: met een onrustig bewegende *handheld* camera en lelijke zooms. Dat vind ik een belediging voor de documentaire.'

Depardon: 'Dat leerde ik bij het maken van mijn eerste films: om goed te kunnen luisteren moet je niet te veel bewegen. In *Dixième chambre* filmde ik een man van wie ik voorvoelde dat hij voor het eerst in zijn leven naar de gevangenis zou worden gestuurd. Hij had zelf geen idee. Ik zorgde dat ik het kader rondom zijn gezicht kleiner had gemaakt, voor de afspraak. Op het belangrijkste moment moet je niet meer bewegen. Je moet er al zijn.' Longinotto knikt instemmend. Depardon: 'De man schrok natuurlijk. Die gezichtsuitdrukking, dat doet de beste professionele acteur hem niet na.'

Longinotto: 'Het is een cliché, maar de werkelijkheid is buitengewoner dan fictie. In *Sisters in Law* slepen kleine meisjes van zes en tien jaar volwassenen voor de rechter. In een script voor een fictiefilm

foto: Bram Belloni

links: Raymond Depardon, rechts: Kim Longinotti

zou je daar op z'n minst twaalf jaar van moeten maken, anders slikt het publiek het niet. De documentaire is veel avontuurlijker. Ik denk dat daarom steeds meer mensen naar documentaires kijken, ze hebben het gehad met de Hollywood-formule van achtervolgingen en pistolen.'

Depardon: 'Ik heb een keer een film gezien uit Iran, gefilmd door een Engelse ploeg, van de BBC denk ik...'

Longinotto gaat opeens rechtop zitten. Ging die film over echtscheidingen?

Depardon: 'Ja, en hij was gemaakt door een Iraanse vrouw ook.'

Longinotto: 'Dat was mijn film, met Ziba Mir Hosseini. *Divorce Iranian Style*.'

Depardon: 'Oh! Dat was een goede film. Ik hou er ook van te filmen wat anderen niet filmen.

Boeren die niet veel praten, delinquenten die niet veel praten. Vrouwen zeggen meer, die accepteren geen onrecht, ze vechten. Vrouwen redden vaak mijn films, terwijl de onderwerpen die ik film typische mannenomgevingen zijn: de gevangenis, de politie, het platteland. De mannen die ik film hebben ook een reden om boos te zijn, ze hebben een zwaar leven, maar zeggen niets.'

Tegen Longinotto: 'Wat voor camera gebruikt u?'

Longinotto: 'Een kleine Aaton. Mijn camera is mijn kindje, hij is deel van mij.'

Depardon: 'Aha, een Franse camera! Ik heb ook een Aaton! Ze zeggen dat hij als een klein poesje op je schouder is.'

Longinotto: 'Onze camera's zijn zusjes! Er zijn er maar weinig van; als je er één koopt kunnen ze je precies vertellen waar ie geweest is. Wij zijn dinosaurussen met ons materiaal.'

Gebruiken ze hun camera wel eens als wapen?'

Depardon: 'Dat hangt af van het onderwerp. Ik verschuil me soms achter de camera, als ik word aangevallen. Maar met een moeilijk toegankelijk onderwerp als de boeren in *Profils Paysans* – dat is echt *la France profonde* hoor – zet ik mijn camera naast me op een klein laag fotostatiefje terwijl ik met ze praat. Soms laat ik de camera staan en loop ik gewoon weg.'

Longinotto: 'Oh nee, ik heb mijn camera altijd als een baby in mijn handen of op mijn schouder. In *The Day I Will Never Forget* (2002) spraken de vrouwen tegen de camera alsof ik het zelf was, maar in een taal die ik niet verstond. Ik denk niet dat zij de camera als wapen zien in hun strijd.

Wel mij als persoon daarachter, als getuige. Vaak vergeten ze dat je daar bent. Zeker in Iran, toen we helemaal gesluierd waren...'

Claudine Nougaret komt haar man ophalen. Depardon: 'Nee, kom erbij. We hadden het over geluid...' Er ontstaat een geanimeerd gesprek over revolutionaire opnameapparatuur, de rechters uit Longinotto's film die Nougaret net op straat was tegengekomen, het grote aantal bezoekers van sommige documentaires tegenwoordig. Bijna ongemerkt sluipt ik weg.

Marijntje Denters

Sisters in Law – Kim Longinotto. Di 29, 21:00, City 2; do 1, 13:30, City 1; za 3,10:00, Calypso.

Depardon-films vandaag te zien:

Paris, 10:00, FM Vondelpark 2. *Afriques: comment ça va avec la douleur*, 12:15, FM Vondelpark 2.

Amours en Faits Divers (aansluitend), 17:30, FM Vondelpark 1. *Urgences*, 18:00, FM Vondelpark 2.

De hoofdrolspelers uit *There Goes My Heart* (met Henny tweede van links) en regisseur John Appel (met bril) genieten van een drankje na afloop van de première.

foto: Anke Teunissen

Over de laatste scène die een filmmaker heeft weggelaten

‘Toen ik die scène weglief, sneuvelde het hele personage’

In de openingsscène van John Appels laatste film zingt een oudere Surinaamse junk ‘*There Goes My Heart*’. Begeleider John en bewoner Henny luisteren. Henny is een van de zeven bewoners van het Seniorenland, een woonproject voor oudere junks in Rotterdam. Het is het eerste en meteen ook laatste wat we van deze bewoner zien: John Appel besloot in de montage om Henny eruit te knippen.

Appel: ‘Tot in de laatste versie zat er een scène in de film waarin je ziet hoe een van de bewoners weggaat uit het pand om af te kicken. In de film hoor je de bewoners vaak zeggen dat dit ‘geen eindstation’ is en dat er ‘meer’ moet zijn. Zo ook Henny, die daadwerkelijk vertrok. Je zou denken: mooier kan niet voor de ontwikkeling van de film, eerst de aankondiging en dan zijn afscheid. Maar het werkte niet zoals ik had gehoopt, ik vond het uiteindelijk mooier om de enige ontsnapping uit het pand te laten bestaan uit een dagje naar het strand met alle bewoners.’

‘Toen ik eenmaal die scène had weggelaten is meteen het hele personage gesneuveld. Hij emotioneerde niet, en dan doet het je als kijker ook niets als zo iemand weggaat. Ik heb het hem wel uitgelegd hoor, hij vindt het goed zo.’

Hebben alle bewoners de film inmiddels gezien? ‘Ja, ze hebben een dvd en die hebben ze al zes keer samen bekeken. Ze zijn allemaal tevreden met de manier waarop ze geportretteerd zijn. Ik had eigenlijk geen idee hoe dat binnen zo’n kleine gemeenschap uitwerkt. Ik heb ook scènes weggelaten omdat ik ze te privé vond, of dacht dat ze misschien te pijnlijk zouden zijn. Over Carmel en haar dochters bijvoorbeeld.’ Bij de première zondag in City waren ze er in ieder geval alle zeven bij, ook Henny. Hoe gaat het nu met hem? Appel glimlacht. ‘Hij was na twee weken weer terug.’ (MD)

There Goes My Heart – John Appel. Ma 28, 12:15 uur, City 2; di 29, 13:30 uur, City 7; vr 2, 20:15 uur, City 4.

Director’s cut

Over de keuzes die de regisseur heeft gemaakt tijdens de productie

‘Haar haar mag niet gezien worden’

Omdat ze op een leeftijd komt dat mannen hormonaal bepaalde onzedige blikken op haar zouden kunnen werpen, moet het twaalfjarige Leidse meisje Hilal van haar islamitische ouders een hoofddoekje gaan dragen. In *Hilal’s Hair* wordt ze tijdens deze verwarrende periode gevolgd door Zeynep Özkaya.

Wilde je de hoofddoekjesproblematiek op een lichtvoetige manier benaderen?

‘Het moest niet te zwaar op de hand worden; het is immers een film voor kinderen. Maar het gaat wel om een serieus probleem. Niet alleen voor moslims, maar ook voor alle andere Nederlanders die hier mee te maken hebben. Daarom heb ik haar vriendin Marleen er prominent naast gezet.’

Waarom zouden we moeilijk doen over zo’n lapje stof?

‘Omdat er veel meer achter schuilt. Het is een symbool voor de mislukte integratie en de toenemende onderdrukking van de vrouw in dit land. Dat is allesbehalve grappig.’

Toch is Hilal enthousiast in de weer met haar nieuwe kledingstuk.

‘Dat illustreert de botsing met haar ijdelheid. Ze koopt prachtige doekjes, maar eigenlijk is ze heel trots op haar haar. Ze worstelt met de vrije keuzes die ze niet mag maken.’

Je suggereert dat Hilal een hoofddoekje krijgt omgedaan en zo van haar onschuld wordt ontdaan.

‘Ze is nog volkomen onschuldig, maar ineens wordt ze gedwongen tot bewustwording van haar culturele, religieuze en seksuele identiteit. Mannen zouden in verleiding komen door haar wapperende lokken, die ze daarvoor in het openbaar moet bedekken. Maar wie verzint zoiets? Mannen kijken in Nederland op straat niet eens naar een vrouw. Was het maar waar!’ [PvdG]

Hilal’s Hair – Zeynep Özkaya. Ma 28, 12:00 City 6; vr 2, 12:00, City 6.

‘Een goudmijn voor een filmmaker’

‘Ik wilde laten zien hoe het is om een onafhankelijke film te maken’, zegt Nicholas Jarecki over *The Outsider*. In zijn debuutfilm volgt Jarecki de excentrieke New Yorkse filmmaker James Toback tijdens het productie- en distributieproces van *When Will I Be Loved*. In anderhalf jaar schoot Jarecki honderdvijftig uur materiaal, waaruit hij een onderhoudende documentaire van 83 minuten monteerde. In *The Outsider* vallen de dingen dramatisch zo mooi op hun plaats, dat iemand die nog nooit van Toback heeft gehoord, wellicht denkt naar een nepdocumentaire te kijken.

‘Het kon niet missen’, aldus Jarecki. ‘Met die man gebeurt er altijd wel wat; een goudmijn voor een filmmaker. Het echte werk begon pas achteraf, toen ik een spanningsboog moest construeren. Ik kende Toback al van het boek dat ik als student schreef (*Breaking in*, 2001; red.), een serie interviews met filmmakers over hun debuutfilm. Hij gaf me volledige toegang tot zijn entourage en volledige vrijheid. De gokker in hem genoot waarschijnlijk van dat risico. Toen hij de uitkomst bekeek, was zijn enige suggestie om met digitale technieken de vijftig pond overtollig vet rond zijn buik te verwijderen.’ Om zich in de geportretteerde in te leven, heeft Jarecki samen met Toback met geld gesmeten in een gokclub. Tot een experiment met geestverruimende middelen was hij echter niet bereid. Jarecki: ‘Toback noemt zijn jeugdige Isd-trip de belangrijkste ervaring van zijn leven. Hij kwam tot het inzicht dat geestelijke gezondheid een illusie is, en is altijd op het randje blijven balanceren. In zijn vroege films speelt hij met dat idee.’

Hoe vergelijkt Jarecki *When Will I Be Loved* met de documentaire die hij erover heeft gemaakt? ‘Ze zijn vrijwel even lang’, reageert hij. ‘Toback heeft een prachtfilm gemaakt, maar zoals zo vaak is dat in eerste instantie schromelijk miskend. Hij stemt zijn obsessies te weinig af op de smaak van het publiek. Maar op dvd heeft de film een flinke inhaalslag gemaakt. Veel mannen zijn kennelijk bereid hun portemonnee te trekken om vanuit bed een naakte Neve Campbell in actie te zien.’ (PvdG)

The Outsider – Eugene Jarecki. Ma 28, 14:30, Calypso.

John Webster (foto: Felix Kalkman)

‘Olie wordt bijna overal voor gebruikt!’

Zonder de jaarlijkse filmmarkt FORUM in Paradiso zou IDFA zijn huidige omvang niet bereikt hebben. Elk jaar komen filmmakers en producenten er om geld te vinden voor hun nieuwe projecten. De Fin John Webster heeft een opmerkelijk plan: ‘Ik heb besloten eigenhandig de klimaatverandering te tackelen!’

John Webster en zijn gezin gebruiken al een jaar geen olieproducten meer. Ze rijden geen auto, reizen niet per vliegtuig en kopen niets met plastic verpakkingen. Webster: ‘Dat is verdomd ingewikkeld, want aardolie wordt bijna overal voor gebruikt! Probeer maar eens tandpasta te kopen zonder plastic verpakking. En probeer maar eens leuke kinderkerstcadeaus te vinden die niet van plastic zijn!’ Zijn nieuwe levensstijl is ook precies de reden dat Webster net een treinreis van 46 uur achter de rug heeft om zijn project in Amsterdam te kunnen pitchen.

Met *Recipes for Disaster*, het filmproject waar het om draait, onderzoekt Webster hoe klimaatverandering werkt, hoe erg dat is en wat we eraan kunnen doen. ‘Mensen maken een denkfout als ze ervan uitgaan dat ze als consument niets kunnen veranderen. En er zijn helaas vele andere redenen waardoor we niets doen aan een gegeven dat zo groot en ernstig is. Die struikelblokken wil ik weergeven in mijn film’.

En daarnaast begint de filmmaker dus bij zichzelf. Enkele oplossingen heeft de Fin al gevonden, maar die wil hij pas kwijt tijdens de pitch, die op woensdag plaatsvindt. Met een beetje mazzel ontdekt ook het IDFA-publiek de uitkomst volgend jaar, op voorwaarde dat Webster, het geld vindt om af te maken waar hij aan begonnen is. (MN)

In de hoofdrol

John Peterson (foto: Felix Kalkman)

Over hoe het is gefilmd te worden

‘De filmbeelden vervangen mijn echte herinneringen’

John Peterson is Farmer John. Zijn bewogen leven op de boerderij is het onderwerp van *The Real Dirt on Farmer John*. De fotosessie verloopt vlot. ‘Welke kant wil je dat ik op kijk?’, vraagt John Peterson als een volleerd model. Hier staat duidelijk iemand met cameraervaring. ‘Mijn moeder filmde ons al met haar 8mm-camera toen we klein waren. Een van mijn vroegste herinnering is dat ik in mijn kinderstoel *blueberry pie* zit te eten, terwijl mijn moeder me filmt. Maar of dat een echte herinnering is, of dat ik dat ooit op film heb gezien, weet ik nu niet meer. Ook nu ik *The Real Dirt on Farmer John* keer op keer zie, nemen de beelden de plaats van mijn echte herinneringen in. Gelukkig heb ik mijn geschreven memoires om op terug te vallen. Tijdens het maken van de documentaire zijn we – regisseur Taggart Siegel en ik – daaraan trouw gebleven. Noem me arrogant, maar mijn echte leven is veel interessanter dan een fictieversie ooit zou kunnen zijn. De opnames kwamen lang niet altijd goed uit. Ik ben boer, heb veel werk te doen en het moet op tijd gebeuren. Wachten op die mooie zonsondergang kan niet als je moet oogsten. Soms moesten scènes over. Het was best moeilijk om je echte leven, je gevoelens opnieuw te moeten ‘spelen’. Het wordt dan een herhaling van een echte expressie. Is dat dan acteren, of echt? Gek genoeg heeft mijn acteervaring me geholpen met het oproepen van die echte gevoelens.’ (LP)

The Real Dirt on Farmer John - Taggart Siegel. Ma 28, 11:00, Cinerama 1; vr 2, 13:15, City 1.

Maar ja wat doe je eraan?

Over de betrokkenheid van makers bij hun onderwerp

‘Zij moet ook kunnen profiteren’

De Israëliëse Ibstisam Mara’na filmt het gebruik waar broers en zussen als een *package-deal* uitgehuwelijkt worden: Badal. ‘Voordeel’ is dat de broer de waarde van een moeilijk huwbare vrouw (te dik, te dun, te klein) kan opkrikken. Iedereen tevreden...

Ibstisam Mara’na: ‘Mijn moeder wilde me zes jaar geleden koppelen via *badal*, ik was toen 24. Maar ook al zie ik er goed uit, mijn huid is te donker en het litteken op mijn hand maakt me geen gewilde huwelijkskandidaat.’ Ze is niet de enige die vanwege minimale tekortkomingen wordt afgewezen. Mayada, haar 22-jarige nichtje, woont thuis want ze komt niet aan de man. Ze is klein, maar verder mankeert er niets aan de jonge vrouw. Haar vader, die weduwnaar is, vormt samen met haar een *package-deal*. Hij is ouder maar makkelijker weg te zetten dan zijn ‘gemankeerde’ dochter. Mara’na: ‘In het begin haatte ik *badal*. Ik vind het ongelofelijk dat mensen elkaar dat aandoen. Je mag je man niet zelf kiezen. Hoe kan je trouwen zonder liefde? Ik begreep echter dat het voor Mayada de enige kans was aan een echtgenoot te raken. En nu haar vader getrouwd is, zijn haar kansen verkeken. Ze woont nog thuis, maakt schoon, zet het eten op tafel en zorgt voor de vrouw van haar vader. Ze kan daar niet weg; de maatschappij verbiedt haar uit te gaan en mensen te ontmoeten. Het is een verdrietige situatie.’

Mara’na is van plan daar met haar film wat aan te doen. ‘Mayada heeft geld nodig om naar buiten te kunnen, een eigen leven op te bouwen. Zodat mensen haar leren kennen om wie ze is, niet om hoe ze eruit ziet. Ik vind het heel belangrijk dat deze film geld opbrengt. Dat geld wil ik gebruiken om haar te helpen onafhankelijk te worden en haar te laten studeren. Het zou bovendien oneerlijk zijn als ik haar leven had gefilmd zonder wat terug te doen. Zij moet er ook van kunnen profiteren. Misschien zal ze op een dag, met behulp van ons, sterk genoeg zijn en het huis verlaten.’ (MN)

Badal - Ibstisam Mara’na. Ma 28, 15:15 uur, City 3; wo 30, 21:30 uur, Cinerama 1.

26 000 gezichten

Elke dag vertelt een regisseur over zijn ervaringen met het project *26.000 gezichten*, waarin asielzoekers in twee minuten worden geportretteerd.

‘Ik voel me zo machteloos’

Hedda van Gennep: ‘Het asielbeleid van minister Verdonk is buitengewoon schandelijk en inhumain. Met onze films proberen we te bewerkstelligen dat mensen hun verstand gaan gebruiken en beseffen dat dit echt niet kan zo. Het mooiste zou zijn als Verdonk zou aftreden, vanwege alle fouten die ze heeft gemaakt. In de *Telegraaf* en de *HP* heeft ze gereageerd op een aantal van onze filmpjes; ze was heel kwaad omdat de asielzoekers volgens haar zouden liegen. Maar daar gaat het natuurlijk niet om; wij zijn niet verantwoordelijk voor wat een asielzoeker tegen de IND vertelt. Wij laten alleen zien dat het beleid niet deugt. Ik schaam me ervoor!’

Ik kom misschien wat fel over, maar dit onderwerp grijpt me ontzettend aan; ik voel me zo machteloos als ik al die verhalen hoor. Het heeft ermee te maken dat ik een jodin ben, hoe raar dat misschien ook klinkt. Ik weet wat het is om tot een vervolgd groep te behoren.’ (RL)

26.000 gezichten - Hedda van Gennep. Ma 28, 18:45, Calypso.

Betrokkenheid bij een veranderende wereld

De documentairestudenten die neerstrijken in Beaconsfield zijn sterk beïnvloed door de maatschappij om zich heen. Zowel grote, wereldwijde sociale dilemma's als kleine misstanden en innerlijke menselijke strijd vangen hun aandacht. Om deze thema's voor hun camera te vangen, moffelen de studenten hun eigen ego's grotendeels weg en tonen zij oneindig veel geduld voor wat er voor de lens gebeurt. Hun werk versterkt de reputatie van sociale betrokkenheid van Britse filmmakers.

Films uit Beaconsfield hebben daarnaast een opvallende, observerende en registrerende stijl. Soms is het of iets moois bijna per ongeluk is vastgelegd. De camera heeft vaak veel oog voor detail: handelingen van mensen worden in alle rust gefilmd. De kadrering is bewust en afgewogen, belichting, montage en geluid zijn verzorgd. IDFA-programmeur Martijn te Pas roemt de school om de volwassen films die er gemaakt worden: 'Er is een opvallend bewustzijn bij de studenten. Hun betrokkenheid bij de wereld is groot. De films zijn niet studentikoos. Dat komt waarschijnlijk omdat de school ook oudere studenten en veel buitenlanders toelaat. De studenten uit Beaconsfield hebben iets te vertellen, omdat ze al gerijpt zijn door het leven. Daarom zijn ze net een stap verder dan veel andere filmscholen.'

Jaren zeventig: sociale onrust

Een jonge Nick Broomfield legt met reportageachtige documentaires als *Proud to Be British* (1972) en *Behind the Rent Strike* (1973) de identiteit van de roerige Britse maatschappij bloot. De toon voor de producties van de in 1971 opgerichte National Film and Television School is gezet. In *Proud to Be British*, zijn eerste langere film, vraagt Broomfield burgers uit de hogere en lagere sociale klasse naar hun mening over diverse maatschappelijke vraagstukken. Hij legt bijvoorbeeld vast hoe negatief er gedacht wordt over de komst van buitenlanders, terwijl hij de Britse moraal subtiel aan de kaak stelt. Zo laat hij de nuffige Lord Howe vertellen dat buitenlanders zich als Britten moeten gedragen en zich volledig moeten conformeren aan hun uitstekende normen en waarden. Vervolgens toont hij Howe tijdens de vossenjacht, die iets belachelijks krijgt, zonder dat er uitspraken over gedaan worden. De arbeidersklasse krijgt van Broomfield een ferme stem in *Behind the Rent Strike*. Hij toont boze burgers die ontevreden zijn met hun woonomgeving vol afval en troep. Een vrouw spreekt er schande van dat de jeugd een mooie toekomst wordt beloofd, maar dat de arbeidersklasse gedoemd is tot geestdodend werk zonder zicht op verbetering. Kinderen op school krijgen opgelegd dat de politie hun beste vriend is. Ondertussen worden ze zo bang gemaakt dat zij in de toekomst wel drie keer nadenken voor ze naar de juten stappen. Broomfields latere provocateurstijl ontbreekt nog, maar de situatie in het Engeland van de jaren zeventig is scherp neergezet. Ook vlijmscherp is Kim Longinotto's en Dorothea Gazidis' aanklacht tegen de bizarre regels in een meisjesinternaat in *Pride of Place* (1976).

Jaren tachtig en negentig: oog voor het kleine

Uit de meeste vertoonde Beaconsfield-films uit de jaren tachtig en negentig ademt meer sociale rust. Met veel gevoel voor ogenschijnlijk onbeduidende dagelijkse beslommeringen schetsen de studenten onbekende stukjes van de maatschappij. Innemende portretten van individuen of groepen mensen vertellen zo toch veel over de veranderende wereld. De registrerende en verzorgde filmstijl blijft behouden.

Dim Sum

De Britse National Film and Television School in Beaconsfield heeft spraakmakende documentairemakers voortgebracht als Nick Broomfield, Kim Longinotto en Molly Dineen. Belangrijke thema's, die in alle films van de school doorademen, zijn de maatschappelijke betrokkenheid en de registrerende stijl. IDFA toont een indrukwekkend consistente selectie afstudeerfilms die is doorspekt met gevoel voor sfeer, detail en alledaagse zaken.

In het antropologische *The Condor and the Bull* (1990) observeren Peter Getzels en Harriet Gordon de viering van de 166ste Onafhankelijkheidsdag van Peru in een dorp in de Andes. De beelden lijken soms toevallig en

inwisselbaar; het tempo is traag. Maar de makers vertellen en passanten een uniek verhaal over traditie, het belang van de natuur voor de dorpingen en de onderlinge verhoudingen. Een uit Kenia remigrerende Britse kolonel wordt in Molly Dineens *Home from the Hill* (1984) gevolgd in zijn pogingen weer aan het Britse leven te wennen. De camera legt pijnlijk vast hoe hij worstelt met moderne gemakken als een elektrische blikopener en een gasoven. De huid van een zelf geschoten luipaard is voelbaar nutteloos en onhandig in een bescheiden rijtjeswoning. *Hitting Thirty* (1995) legt het dagelijkse bestaan onder de loep van drie bouwvakkers die graag over hun leven praten. *Drake and Son* (1997) zoekt in op de generatiekloof tussen een ouderwets boerende boer, zijn zoon die alles anders zou doen en diens puberende zoon die weer andere opvattingen heeft. *Not My Living Self* (1991) onderzoekt de ook destijds al schrijnende asielzoekerproblematiek in Nederland. Al deze films laten een aantal gebeurtenissen zien uit het leven van een persoon of groep, zonder duidelijke conclusie of expliciete mening. Het leven is zoals het is en zo wordt het in beeld gebracht.

Begin 21ste eeuw: terrorisme en intimiteit

En toen kwam 11 september 2001 en verloor de wereld zijn onschuld. De thema's van de documentaires uit Beaconsfield veranderden natuurlijk mee. Terrorismen en oorlog staan centraal in *My Dear Olive Tree* (2004), *After Years of Walking* (2003) en *Pulled from the Rubble* (2004). In *My Dear Olive Tree* vernielen Israëliëse militairen zomaar een eeuwenoude olijfboomgaard waar vele Palestijnse families hun geld mee verdienen. Met het ontwortelen van de bomen escaleert het diepe conflict tussen de bevolkingsgroepen. Het persoonlijke *Pulled from the Rubble* toont de ingrijpende gevolgen van een bombardement in Bagdad op een Brits gezin waarvan de vader zwaargewond raakte. Toch blijft Beaconsfield ook recentelijk nog trouw aan het alledaagse en intieme. Chinese vrouwen in Engeland geven een openhartig kijkje in hun emigrantenleven in *Dim Sum (A Little Bit of Heart)* (2002). Hun dagelijkse gesprekken over hun echtgenoten, taalproblemen en traditionele opvattingen krijgen hierin een centrale plek. In het prachtig ingetogen *Brothers* (2002) trekt de wereld voorbij aan het huis van de Noorse broers Arne en Oystein. De oude mannen vullen hun dagen met houthakken, vissen en muziek luisteren. Terwijl de trein – en het leven – langs hun huis raast en de televisie nutteloze entertainmentnieuwtjes brengt, geniet een van hen van een droom waarin hij een glas wijn dronk. Volgens de studenten van Beaconsfield is het leven altijd de moeite van het observeren waard. En zo is het.

Jamila Baaziz

Vanmiddag tussen 15:00 en 17:00 uur presenteert de National Film and Television School zich in de Salon van de Balie. In aanwezigheid van studenten en afgestudeerden.

Vandaag te zien

The Condor and the Bull – Peter Getzels en Harriet Gordon. Ma 28, 12:30, City 7
Kawah Ijen – Philip Mulroy. Ma 28, 12:30, City 7

Dit is uw rubriek. Hier kunt u schrijven over alles wat goed en slecht is aan IDFA. Welke films zijn zo indrukwekkend dat iedereen die moet zien? Waarom liep u vloekend de zaal uit? Schrijf het ons. Stuur een e-mail naar dagkrant@idfa.nl met uw mening over: de films, de onderwerpen van de films, de debatten (over terrorisme, milieu, de gekozen burgemeester en veel meer), de zalen, die leuke bezoeker naast u in de zaal, die vervelende bezoeker achter u in de zaal, die paraplu die u kwijt bent en al het andere dat u wilt delen met de Dagkrant-lezers. De redactie behoudt zich natuurlijk het recht voor berichten te weigeren of in te korten.

Schaamrood

Ik ben het festival erkentelijk voor het programmeren van al die documentaires over politieke activisten die zo'n drie decennia geleden de wereld aan het verbeteren waren en nu eindelijk zijn begonnen met het verbeteren van zichzelf. Ze hebben zichzelf lelijk in het geheven vingertje gesneden! Eindelijk moeten al die superieure wereldverbeteraars met het schaamrood op de kaken toegeven dat ze radicaal fout zaten. Beter laat dan nooit.

Allard de Blok, Harderwijk

Homo's

Waarom is er dit jaar eigenlijk niet één film over homo's? Dat is in het verleden wel eens anders geweest!

Elizabet Elliot, Amsterdam

Beste Elizabet, je hebt gelijk. Er is geen speciale reden voor; er zijn dit jaar geen films over homoseksuelen of homoseksualiteit goed genoeg bevonden om te programmeren. Mocht je geïnteresseerd zijn in het bredere thema 'seksuele geaardheid', dan is *La Persona* de Leo N. een aanrader, over een doortastende transseksueel – vandaag om 18:45 uur in City 1.

Let op wat je eet, koop bewust!

Na het zien van enkele Green Screen-films vraag ik me meer en meer af hoe ik zelf kan bijdragen aan het stoppen van de massaproductie van ons voedsel. Deze industrie bedreigt onze natuur en is bovendien dierontierend. Ik shop daarom steeds vaker bij de natuurwinkels. Maar het helpt niets als alleen ik daar producten aanschaf. Daarom roep ik alle IDFA-bezoekers op geen eten meer te kopen in de reguliere supermarkten! Hou alle miljoenen geslachte kippen, varkens en koeien in gedachten. Dieren die nooit daglicht gezien hebben en slechts geboren werden om op ons bord te eindigen. Stop de dierenmishandeling. Steun de biologische boeren! Wie stapt er nog zonder bezwaard gevoel de Albert Heijn in...?

Clarissa Steenbergh, Alkmaar

Our Daily Bread

ParaDocs: What I'm Looking For, een film op de grens van kunst en documentaire waarin een vrouw intieme momenten op openbare plekken wil fotograferen en modellen zoekt via een online datingsite.

Daniel Sivan, filmmaker van *Offside*, 22, Israël:
'Documentaire is vaak zo plotgedreven. Dit gaat over een vrouw die op zoek is naar het beeld, naar de essentie van haar kunst. Wat je ziet zijn beelden van gewone mensen, hoe het zonlicht valt op iemand in een menigte. Heel ontroerend. Zo'n beeld kan je niet uitleggen, dat moet je zelf ervaren.'

What I'm Looking For – Shelly Silver. Do 1, 16:45, City 7.

Julian Goldsman, acteur, 41, Enschede:
'Een fotocollage begeleid door een voice-over. Dat klinkt niet leuk, maar door de ontboezemingen van de kunstenaar verveelde het voor geen moment. Op haar contactadvertentie reageerden vooral mannen. Zo'n beeld van spermavlekken op een behaarde buik is heftig. Poëtisch en persoonlijke film. Heel mooi.'

Robert Goodman, filmmaker & journalist, leeftijd: over the hill, Philadelphia:
'Interessant hoe ze de fictie en non-fictie van fotografie door elkaar liet lopen. Maar toen ze de foto's ging bewerken met stroboscoopeffecten werd het irritant. Misschien speelde jetlag mee, maar ik wil gewoon het beeld kunnen zien, geen lichtpatronen. Uiteindelijk een goed concept, langdradig uitgevoerd.' (CS)

De filmagenda van ...

